

GLOBALIZAREA – COMPONENTĂ FIREASCĂ A DEZVOLTĂRII ECONOMICO-SOCIALE

GLOBALISATION – A COMMON FEATURE OF THE ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT

General de brigadă (r) prof. univ. dr. Mircea UDRESCU*

Globalizarea, în sensul cel mai larg, exprimă un proces general de modernizare a vieții economico-sociale, ce se manifestă, în principal, prin liberalizare și reglementare. În mod firesc, în domeniile și în locurile (zonele) unde aduce satisfacție socială, globalizarea este apreciată ca o binefacere. Acolo unde însă se constată reversul, globalizarea devine responsabilă de toate relele și suferințele, de care alții se fac vinovați. Inevitabil, omenirea a progresat pe măsura generalizării introducerii progresului tehnic, economic și social. În contextul acesta, globalizarea este resimțită drept cauză și efect a progresului contemporan, căpătând strălucire acolo unde se consolidează valorile morale generale și devenind lipsită de valoare acolo unde aceste principii generale ale vieții sunt încălcate cu bună știință. Astfel, globalizarea nu este nici rea nici bună, ea însoțește devenirea socială actuală și viitoare.

Cuvinte cheie: Globalizare, societate, stat, forțe politice, instituții naționale, instituții globale, fenomene globale, interese globale, standarde de calitate.

Broadly speaking, globalisation represents general process of development regarding the social and economic environment including liberalism and norms. Globalisation is naturally apprehended as a benefit in the fields and contexts where it is supposed to trigger social content. Where it is about reversed situation globalisation is perceived as a being responsible for all evil and suffering which others are guilty of. The human kind, undoubtedly, has made great progress in accordance with the technological, economic and social growth. In this context, globalisation is perceived both as cause and effect of the contemporary advances, becoming outstanding provided that the general moral values are taken into account. If thought as useless, these general life principles are intentionally accompanies the social present and future world.

Keywords: Globalisation, society, state, political forces, national institutions, global institutions, global phenomena, global interests, global norms, quality standards.

---

* Membru corespondent al AOȘR, Secția de științe militare; tel.: 0722 626 244

Preliminarii introductive. În ultima vreme, se apreciază că unele cuvinte au căpătat o întrebuințare foarte frecventă. Cu ajutorul lor, diferite persoane încearcă să explice, de multe ori, situații și stări care le sunt numai relativ sugerate și mai puțin explicitate. Din această perspectivă, globalizarea și logistica sunt două noțiuni care se încadrează în uzul cotidian.

După Zigmunt Bauman „Cuvântul GLOBALIZARE stă pe buzele tuturor; o marotă a devenit rapid lozincă, incantație magică, paspartu capabil să deschidă porțile tuturor misterelor prezente și viitoare. Pentru unii, globalizarea este ceva ce trebuie să realizăm neapărat dacă vrem să fim fericiți; după alții, sursa nefericirii noastre rezidă tocmai în globalizare. Este sigur, însă, pentru toată lumea că globalizarea reprezintă destinul implacabil spre care se îndreaptă lumea, un proces ireversibil care ne afectează pe toți, în egală măsură și în același mod“ [1].

La rândul său, se consideră că logistica acoperă aspectele tehnico-materiale în care se desfășoară importante acțiuni umane. Se vorbește despre logistica învățământului, logistica militară, logistica de marketing, logistica negocierilor, logistica infractorilor etc. Specialiști renumiți din domeniul economic încearcă să ne convingă că „Managerii logisticieni de succes vor fi aceia care vor avea o viziune de ansamblu asupra planurilor strategice ale propriei companii și vor înțelege rolul logisticii în reușita acestor planuri... logistica va avea un rol strategic semnificativ în obținerea avantajului competitiv de către firme în condițiile de concurență pe piața globală“ [2].

Problematica globalizării are efecte economice nu numai asupra indivizilor, oamenilor de afaceri, guvernelor, statelor-națiune și uniunilor statale, cu impact asupra piețelor muncii, piețelor financiare, creșterii economice și proceselor de convergență ale economiilor naționale. Ca orice proces politico-social, globalizarea nu poate fi considerată o sursă nelimitată de beneficii pentru umanitate, mai ales pentru zonele în care productivitatea muncii și eficiența acesteia sunt foarte reduse, dar nici nu poate fi învinovățită de toate relele pe care unele structuri sociale sunt obligate să le depășească. Trăsăturile esențiale ale globalizării rezultă din următoarele constatări: declinul important al producției de masă pe baze teritoriale și diversificarea crescândă a piețelor; creșterea importanței serviciilor în ansamblul activității economice; o proporție tot mai mare din valoarea produselor individuale constă în design, marketing, consultanță juridică și financiară; standardizarea produselor asociată cu economiile cu anvergură teritorială este înlocuită cu accentuarea diferențierii în conformitate cu cererea locală sau specializată; nivelurile naționale de organizare economică scad în importanță pe măsură ce se extind nivelurile globale de organizare, datorită caracterului global al finanțelor și tehnologiilor; creșterea numărului de activități

guvernamentale care se reglementează prin acorduri internaționale; dezvoltarea accentuată a rețelilor transnaționale neguvernamentale și neoficiale etc.

Încercări de definire Indubitabil, istoria omenirii este istoria evoluției trinomului spațiu, viteză și timp. Marile și micile evenimente sociale sunt cauză și efect ale combinării celor trei componente ale ecuației devenirii. În acest context, globalizarea nu numai că a devenit unul dintre cele mai la modă cuvinte pentru mediul universitar, pentru politicieni, oameni de afaceri, dar și pentru orice participant la spectacolul transformărilor umane.

Pentru aceștia din urmă, globalizarea este ceva care le umple viața și la bine și la rău, mai ales la rău. Ea vine de undeva, nu se știe de unde, și acționează implacabil, mai ales atunci când se pune problema ca cei mulți să strângă cureaua și să accepte noi sacrificii. În sinea lor, ei se întreabă și vor să afle cine o produce, pentru ce și pentru cine, în numele cui se produce și de ce intervine în toate discuțiile care justifică deciziile ce se iau peste capul lor și mai ales împotriva lor.

Globalizarea a devenit omniprezentă; pentru unii ea este sinonimă cu progresul general, în timp ce pentru alții a devenit un adevărat țap ispășitor, fiind cauza a tot ceea ce merge prost în lume, mai ales în zonele în care sărăcia se extinde. De acum, crizele economice și cele financiare se produc din cauza globalizării. De ele nu mai sunt legate acțiuni umane, capitaluri speculative și guverne, ele sunt generate de globalizare.

Unele guverne blamează globalizarea pentru pierderea suveranității naționale, altele își justifică acțiunile politice de renunțare la suveranitatea națională prin integrarea în entități suprastatale, pe motiv că puterea locală se diminuează în fața creșterii derutante a influențelor piețelor financiare și a structurilor supranaționale. Pentru mulți lideri politici, globalizarea este de acuzat deoarece reduce drastic numărul locurilor de muncă, face să crească inegalitatea socială, iar condițiile de muncă îmbracă mantia sadismului. Mulți oameni, dacă nu se pot lupta cu globalizarea, desfășoară atacuri virulente la adresa Organizației Națiunilor Unite, Fondului Monetar Internațional, Băncii Mondiale, Organizației Mondiale a Comerțului, Grupului G7+1, Grupului G-20 etc., dar acțiunile lor devin tot mai haotice și destructurate.

În contrapartidă, există mulți politicieni și economiști care apără procesele de globalizare, dar pun sub semnul întrebării modalitatea practică în care s-a acționat de către unele organisme mondiale și țări dezvoltate în impunerea cerințelor globalizării. Deși popoarele în cauză afectate le-au fost prezentate ca acțiuni de ridicare generală a nivelului de viață, încercările de a impune libertatea totală a circulației capitalurilor în țările în curs de dezvoltare, în condițiile inexistenței unor instituții capabile să gestioneze uriașele fluxuri financiare, au avut drept consecință declanșarea de crize financiare, urmate de adâncirea gradului de

sărăcie și de nemulțumire generală. Astfel, în multe țări în curs de dezvoltare din Asia, Europa, Africa și America de Sud, speranțele oamenilor într-o viață mai bună, prin politicile globale ale unor instituții mondiale, s-au năruit. Ei constată că trăiesc fie mai rău decât înainte, fie tot la fel, și, totodată, sunt neputincioși în fața înaintării copleșitoare a globalizării, care devine omniprezentă, prin înfrățirea puterii locale cu cea globalizatoare, de pretutindeni și din toate domeniile activității sociale. Pe acest fond, s-au făcut auzite numeroase voci care, în principiu, nu sunt împotriva globalizării, dar se opun categoric modului în care Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială au exportat globalizarea în multe țări în curs de dezvoltare, în care, prin inginerii financiare urmate de acte de corupție, scopurile inițiale au fost deturnate. Totodată, mulți teoreticieni și organizatori ai practicii social-economice se află de partea celor care susțin că, în ansamblu, globalizarea are efecte pozitive pentru populația globului, prin convergența sa socială, fiind convinși că atât costurile, cât și beneficiile, nu vor fi uniforme, unii vor fi mai câștigați, alții vor fi în pierdere, dar se speră că cei mai mulți vor fi mulțumiți. Aceste puncte de vedere pornesc de la convingerile conform cărora globalizarea este purtătoarea indubitabilă a cerințelor de eficiență și productivitate ridicate, care combină efectele benefice cu efectul negativ asupra tuturor celor care nesocotesc legitățile calității și moralității. Ca atare, se susține că procesul de globalizare în care ne găsim are mai multe consecințe pozitive decât negative, înscriindu-se în cerințele legilor generale ale progresului economic și social. Pentru susținătorii globalizării, „în realitate, principalii perdanți în globalizare sunt acum acele popoare și țări care nu sunt în stare să se alăture procesului de globalizare și rămân în urmă, în principal din cauză că nu au instituții credibile – politice, juridice, economice sau sociale. Dimpotrivă, principalii câștigători sunt cei care beneficiază de pe urma faptului că au fost capabili să fie deschiși față de ea, atrăgând comerț, capital și tehnologie străine” [3]. Adepții globalizării susțin că piețele, instituțiile supranaționale și firmele cu interese internaționale se găsesc, mai mult decât majoritatea guvernelor, în fruntea extinderii globalizării. Pentru aceștia, este lesne de înțeles faptul că piețele se dezvoltă mai eficient acolo unde guvernele intervin mai puțin, dar se acceptă ideea că guvernele au încă un rol important în menținerea unei relative stabilități economice și în garantarea unei anumite protecții sociale. De aceea „globalizarea din zilele noastre și tehnologia constituie o revoluție neterminată. Lor le lipsește reglementarea socială. Până nu se stabilește un nou cadru global de reguli sociale, va persista actuala stare de neliniște” [4].

Când se încearcă să se definească agentul responsabil cu cadrul general de reguli sociale, totul capătă nuanțe generalizatoare, care nu exclud existența unui guvernământ mondial, aflat undeva deasupra tuturor guvernelor. Sunt edificatoare, în acest sens, discursurile a doi importanți oameni de stat, Tony Blair și Bill

Clinton, la *Summit*-ul de la Davos, din ianuarie 2000, care au susținut globalizarea, fără a angaja în vreun fel guvernele lor.

Presa vremii a insistat asupra faptului că Tony Blair este susținătorul creării unei economii mondiale deschise și a unei societăți globale, viziune posibilă în următorul secol numai dacă se beneficiază cu înțelepciune de binefacerile globalizării și se creează o bază etică de antrenare în această horă a tuturor țărilor, iar, printr-o angajare etică internațională, să se ajungă la ajutorarea celor săraci, la eliminarea acțiunilor cauzatoare de genocid și a marilor probleme de mediu.

În opinia lui Bill Clinton, „este esențial ca muncitorii și familiile din țările dezvoltate, ca și din cele în curs de dezvoltare să tragă foloase din globalizare. În țările industrializate trebuie să se asigure că săracii și cei dezavantajați de schimbare nu sunt neglijați și că toți muncitorii au acces la binefacerile educației și instruirii profesionale pentru aplicarea noilor tehnologii. Liderii țărilor în curs de dezvoltare trebuie să micșoreze diferența dintre bogați și săraci și să se asigure că guvernele și instituțiile sunt deschise și transparente. Acest lucru este esențial pentru atragerea investițiilor străine necesare pentru îmbunătățirea coeficienților de dezvoltare și rezolvarea problemelor sociale. Există o limită până la care economiile industrializate pot acționa pentru a ajuta țările în curs de dezvoltare care nu iau măsurile necesare. Ele pot, totuși, să reducă povara datoriilor acestor țări, să facă comerț cu ele, să investească în ele și să sprijine educația și politicile de instruire“ [5]. Desigur, pentru reprezentanții marilor economii mondiale, globalizarea este un proces necesar, care are ca obiectiv o sumă de idealuri pragmatice, care exclud orice idealuri ideologice dogmatice. Pentru Tony Blair și Bill Clinton, globalizarea reprezintă sensul direcției în care „va curge apa“, în această direcție se vor angaja țările purtătoare de progres, iar celelalte, pentru a fi ajutate, vor trebui să facă ele însele eforturi susținute spre a micșora decalajul care le separă de națiunile de frunte. Efectiv, globalizarea pare să fie o certitudine cu o mulțime de incertitudini. Cert este faptul că acum se vorbește de globalizare, de economie globalizată, de mediu global, de politici globale, de terorism global etc. Ca atare, și definițiile globalizării sunt tot atât de numeroase ca și variantele de abordări ale fenomenului prin care au fost consemnate. Astfel, pentru mediul economic românesc, globalizarea reprezintă, după caz, „modalitate sau sistem de receptare și abordare pe termen lung a marilor probleme contemporane, determinate de interacțiunea multiplelor procese și fenomene economice, tehnice, politice, sociale, culturale, ecologice etc. și preconizarea soluționării lor într-o largă perspectivă de către comunitatea internațională. Într-o asemenea viziune globalistă, ansamblul dobândește proprietăți sau însușiri pe care componentele nu le posedă“ [6]. Definiția sugerează procesul complicat de planificare interdependentă a marilor probleme ale omenirii de către comunitatea internațională, înțeleasă ca un

important „actor“ internațional. Dificultatea cea mare rezidă în faptul că ansamblul comunității internaționale nu acționează sinergic, optimal, ci ca o sumă de entități, de multe ori cu interese deosebite și adesea contradictorii! Oricum, este lesne de înțeles că obiectul și subiectul globalizării se constituie din entități statale, unele inițiind și susținând fenomenele globalizatoare favorabile lor, în timp ce altele se găsesc în situația de a suporta consecințele negative ale acestor procese.

Din altă perspectivă, „Globalizarea este un proces dinamic de liberalizare, deschidere și integrare internațională pe o serie largă de piețe, de la muncă la bunuri și de la servicii la capital și tehnologie... În analiză finală, globalizarea se bazează pe libertate: libertatea de a face comerț cu restul lumii și de a capitaliza în avantajul relativ al fiecărei țări, libertatea de a investi acolo unde profiturile de capital sunt mai mari, la un nivel de risc tolerabil, și libertatea de a deschide afaceri în țara pe care o alegi, fie că este o afacere care să obțină profituri mai mari ori o parte de piață mai mare sau să caute, în mod individual, salarii și/sau condiții de muncă mai bune“ [7]. Definiția insistă pe liberalizarea, deschiderea și integrarea internațională, libertatea de acțiune fiind cuvintele de ordine, obiectul globalizării fiind marile întinderi geografice globale, în care, desigur, se află entități statale, subiectul acesteia rămânând nedefinit, putând fi vorba despre companii de succes de pretutindeni.

În viziunea noastră, globalizarea reprezintă cadrul instituțional internațional prin care companiile își promovează interesele proprii, fără a mai avea nevoie de acțiunea protectoare și de intermediere a statelor. Într-un asemenea context, capitalul poate circula liber, firmele fac afaceri pretutindeni, cetățenii se pot deplasa liber, cadrul legislativ național se supune cadrului legislativ global, iar principiile de bază ale acțiunii umane sunt supuse criteriilor de eficacitate, eficiență și profit. Globalizarea actuală se dovedește a fi expresia intensificării interconectărilor multiple – politice, economice, culturale și, nu în ultimul rând, militare. Tendința de globalizare de după 1980 este sesizată ca o treaptă calitativ superioară în devenirea socială, o consecință a adevăratei revoluții în domeniul tehnologiilor informatice și de procesare a datelor. Acest proces de intensificare agresivă a interconectărilor are, evident, un caracter contradictoriu, implicând atât integrarea, cât și fragmentarea, omogenizarea, cât și diversificarea, globalizarea, cât și localizarea, îmbogățirea, cât și sărăcirea; evident, a unora de către ceilalți.

Privind în urmă, în istorie, se poate afirma că ideile și acțiunile globale au urmat evoluția societății. Pentru orice individ, globale sunt acțiunile care au excedat concretul său de spațiu și timp. Credem că, pentru omul comunei primitive, reglementările organizatorice de teritoriu de vânătoare și de culegere de fructe și rădăcini au constituit premise ale „globalizării“. Punerea sub ascultare a populațiilor din cadrul feodelor a constituit, de asemenea, o premisă a globalizării.

Marile imperii ale antichității și ale feudalismului pot fi înțelese ca tendințe de extindere și consolidare a puterii unui stat asupra unor mari întinderi teritoriale din cauza unor interese globale – globalismul adecvat la lumea cunoscută de atunci. În amplul proces de expansiune globală, ca o realitate a echilibrului s-au impus statele și delimitările de graniță, în care puterea globală aparținea unei persoane bine determinate, rege, împărat ș.a., ca reprezentant recunoscut al unor entități naționale. În antichitate și în feudalism, statul, reprezentat de conducătorul acestuia, avea puteri nelimitate asupra tuturor cetățenilor, proprietăților și bunurilor care țineau de o anumită departajare și configurație de frontieră. Chiar și războaiele purtate în acele vremuri se duceau din voința și în numele împăratului, regelui, conducătorului. Zorii capitalismului au apărut pe fondul consolidării proprietății private din ateliere, fabrici, întreprinderi și companii, împreună cu cea a finanțelor, urmată de conjugarea treptată dintre marii proprietari și autoritățile centrale ale statului, mai ales în legătură cu proprietatea. Dar aceste entități economico-politice, conștientizând necesitatea unei autorități centrale protectoare, au inițiat eliminarea statului *condus de un autocrat*, pentru a-l înlocui cu un stat de reprezentare, de reglementare, construit în baza democrației înțeleasă și aplicată la nivelul lor de mari proprietari: etapa zisă „burghezo-democratică“, pentru a-și fățui și justifica ascensiunea politică în vederea înlăturării autocratului și a marilor feudali, susținătorii săi (etapa revoluțiilor conduse de Cromwell, Robespierre ș.a.). De acum, statele naționale s-au transformat în instrumente ale proprietății private și financiare, menite să asigure cadrul legislativ de dezvoltare a proprietății. Dorința de eliminare a concurenței externe și de dezvoltare netulburată a propriilor afaceri a determinat firmele din interiorul granițelor să-și extindă activitatea de la un anumit spectru local către un cadru național, sub protecție statală, aceasta constituind forma de manifestare a intereselor monopoliste ale firmelor și extinderea lor la nivel național ale firmelor, după care, prin războaiele și dominația colonială, au căpătat statut *internațional* – cu ajutorul expres al statului național – apoi, au dobândit statut *transnațional*, dar, de data aceasta, în detrimentul statelor naționale pe care le subjugau economic.

Consecințe benefice ale globalizării. Globalizarea este, în același timp, un proces și o stare de fapt. Este un proces, deoarece cunoaște adânci prefaceri cantitative și calitative în timp, și este o stare de fapt, deoarece permite acțiuni de comparare a elementelor constitutive pe momente evolutive. Dincolo de rațiunile sale politice, globalizarea se poate justifica prin două componente majore: evoluția tehnologică și evoluția piețelor de schimb.

Dezvoltarea tehnologică a produs mutații semnificative în toate domeniile, iar cea din transporturi și comunicații (telecomunicații) a avut drept urmare scăderea spectaculoasă a costurilor. Pe ansamblu, se apreciază că „Nu numai prețul

transportului a scăzut, ci și importanța comerțului cu mărfuri în economia mondială. Transportul materiilor prime și al produselor alimentare neprelucrate a fost înlocuit în mare măsură prin bunuri manufacturate finite, care sunt făcute cu materiale mai ușoare și ocupă mai puțin spațiu. Cu alte cuvinte, produsele comercializate în prezent au astăzi o valoare de unitate mai mare, iar costul transportului a scăzut, reducând proporția precedentelor față de cele ulterioare. De fapt, s-au micșorat radical barierele naturale de timp și spațiu dintre țări și s-a redus costul expedierii mărfurilor, al serviciilor, al oamenilor, capitalurilor, tehnologiei sau informațiilor de la una la alta. Distanțele la scară mondială au scăzut prin internaționalizarea economiei și crește gradul de interdependență“ [13].

Cel de-al doilea factor, liberalizarea schimbului de mărfuri, de servicii și de capitaluri, s-a produs la scară planetară prin Acordul General cu privire la Comerț și Tarife, rezultat al acțiunii coordonate a Organizației Mondiale a Comerțului, a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și a Fondului Monetar Internațional, care este pus în practică prin numeroase acorduri bilaterale și regionale. Modelele economice neoclasice consideră că finanțarea internă constituie motorul determinant al dezvoltării. Țările care economisesc mai mult pot investi mai mult și, pe cale de consecință, se dezvoltă mai rapid. Atingerea unei convergențe dorite de venit diferă, totuși, deoarece productivitatea socială și ratele sumelor economisite nu sunt aceleași pretutindeni, de la zonă la zonă și de la țară la țară. În aceste modele, liberalizarea comerțului poate să accelereze indirect creșterea economică, generând o eficiență economică mai mare prin realocarea de resurse productive în direcția acelor sectoare cu un avantaj relativ mai mare, competiția internațională făcând firmele să fie mai deschise spre inovație și asimilare de tehnologii străine, în timp ce economiile închise sunt lipsite de fundamentele necesare inovării și creșterii productivității [14].

Astfel, se poate înțelege de ce globalizarea nu produce aceleași niveluri de satisfacție, deoarece nici cunoașterea tehnică și științifică nu este uniformă. Ca urmare, venitul pe cap de locuitor al țărilor cuprinse de valurile globalizării nu are neapărat tendința de a converge spre un echilibru, deoarece țările nu au dobândit cunoștințe tehnice în aceeași măsură, dar se poate stabili o legătură între progresele productivității endogene și influențele externe. Dacă un bun se produce de către o țară mai bine situată economic, produsul respectiv devine mai bun pentru piața globală atât din punctul de vedere al calității, cât și al costurilor. Se dau drept exemple în acest sens microprocesoarele, automobilele, avioanele, telefoanele mobile etc., bunuri a căror calitate a crescut mereu, dar ale căror prețuri au scăzut pe măsură ce a crescut experiența. Se pare, totuși, că marea majoritate a analizelor teoretice și empirice evidențiază o puternică corelare pozitivă între sistemul financiar și creșterea economică în timp. Ca atare, se atribuie un rol major

creditului ca motor al cercetării, inovării și antreprenoriatului, motor care se face util atunci când oportunitățile de investiții promet profituri. În principiu, ratele de creștere ale țărilor în curs de dezvoltare sunt supuse la două tipuri de constrângeri: capacitatea proprie de a economisi și investi și posibilitatea de a obține bani externi necesari pentru a finanța importurile îndreptate spre susținerea creșterii economice. În aceste procese, este bine să nu se uite faptul că economiile de capital se îndreaptă, inevitabil, către sectoarele profitabile, din care au de câștigat țările și firmele care au acumulat mai mult și investesc mai mult. În asemenea fluxuri pot fi atrase și capitalurile disponibile din țările în curs de dezvoltare, astfel încât țările sărace se pot transforma în creditori ai țărilor dezvoltate, ceea ce înseamnă că o mai mare libertate a fluxurilor de capital, în loc să intensifice omogenizarea nivelurilor diferite de trai, dimpotrivă, va cauza creșterea discrepanțelor [19].

Oricum, se pun tot mai mult în valoare opinii respectate despre binefacerile globalizării, de maniera: „Capitalismul global este, desigur, cel mai promițător aranjament instituțional pentru prosperitatea mondială pe care l-a cunoscut, vreodată, omenirea. Speranțele atât de mult așteptate de convergență între regiunile bogate și cele sărace din lume sunt, în sfârșit, pe cale de a se împlini. Omenirea va avea nevoie, însă, de înțelepciune și tenacitate ca să culegă marile beneficii potențiale. Omenirea trebuie să fie pregătită să trateze cu onestitate și curaj regiunile rămase în urmă, dând atenție deosebită problemelor acute și nerezolvate ale dezvoltării tropicale. Și omenirea trebuie să învețe cum să conducă un sistem deschis bazat pe lege, în virtutea principiilor comune care acoperă aproape întreg pământul“ [20]. Desigur, globalizarea, convergența reală și repartizarea veniturilor sunt dependente de progresul tehnic, care stă la baza productivității muncii, de care se leagă nivelul salariilor și profiturilor. De aceea, globalizarea este privită ca un mecanism de difuzare în întreaga lume a progresului tehnic. Prin bunurile și produsele ce se importă din țările dezvoltate în condițiile liberalizării comerțului, țările în curs de dezvoltare se adaptează noilor tehnologii, devenind mai productive și mai performante. Prin liberalizarea capitalurilor se facilitează investițiile străine directe în țările mai puțin dezvoltate, realizându-se, concomitent, și un transfer de tehnologie performantă către acestea. Prin liberalizarea pieței muncii, muncitorii imigranți beneficiază de cunoștințe noi, care pot deveni utile în țările de origine. Acest raționament ne duce la concluzia că globalizarea poate ajuta convergența mondială, mai ales prin faptul că țărilor mai puțin dezvoltate li se oferă posibilitatea să importe și să exporte bunuri competitive, printr-un transfer tehnologic oportun. În esență, convergența, care se justifică prin globalizare, susține mirajul eradicării sărăciei și realizării unui nivel de venituri similar cu cel al populațiilor din țările dezvoltate economic.

Globalizarea are consecințe în distribuția teritorială a activității economice, în concordanță cu avantajul comparativ al țărilor și firmelor. În mod indubitabil, redistribuirea duce la schimbări în gestionarea forței de muncă, în mod deosebit în salarizarea acesteia, cu implicații în înțelegerea impactului globalizării asupra pieței muncii. În majoritatea cazurilor, modelele teoretice susțin că globalizarea antrenează omenirea spre competiție internațională, inducând o mai bună alocare a forței de muncă, capitalului și tehnologiei, prin aceea că se dă posibilitatea fiecărui stat ce intră în competiția globalizatoare posibilitatea specializării în producție prin fructificarea avantajelor comparative proprii tuturor factorilor de producție. În țările dezvoltate se accentuează cererea de muncă de înaltă calificare, în timp ce cererea de muncă mai puțin calificată are tendința de descreștere. Pe cale de consecință, crește probabilitatea ca muncitorii mai puțin calificați să primească oferte de salarii mai scăzute, ceea ce poate genera nemulțumiri și șomaj.

În același timp, în țările în curs de dezvoltare cererea de muncă, atât calificată, cât și mai puțin calificată, cunoaște o tendință de creștere, și, deși firmele care investesc, străine sau locale, au capacitatea de a intra în competiție internațională, în sensul de a atrage forță de muncă la salarii cât mai mici, gradul de șomaj tinde să scadă, fiind evidentă o tendință de convergență. Prin liberalizarea muncii și creșterea competiției internaționale în acest domeniu, se reduce puterea piețelor naționale, forțele angajatoare având posibilitatea să reacționeze mai rapid la modificările costurilor muncii. Aceasta înseamnă că mobilitatea mai mare a capitalurilor face posibilă realocarea producției acolo unde se constată o mai bună corelație între costurile muncii și productivitate, acolo unde speranța de profit economic este mai mare. Procesele de convergență specifice forței de muncă, ce sunt legate de globalizare, se justifică prin tendința înclinației spre eficiență dată, după caz, de: comerțul sporit – bunurile produse în țările slab dezvoltate, cu costuri ale forței de muncă mici și cu prețuri mici, intră în competiție cu cele produse în țări dezvoltate la costuri ale muncii mai mari; investițiile străine directe – firmele își reamplasează afacerile în zone unde costurile aferente forței de muncă sunt mai mici decât în țările de origine; emigrație – muncitorii din țările în curs de dezvoltare emigrează în țările dezvoltate și concurează forța de muncă internă. Dincolo de orice campanii de critică, se pare că multinaționalele și guvernele au nevoie unele de altele și, de regulă, ajung la o soluție de compromis, în care companiile maximizează un anumit nivel rezonabil de profit, iar guvernele maximizează un nivel rezonabil de venituri fiscale și de angajare de personal. Pe ansamblu, devine tot mai evident faptul că, din cauza proceselor de globalizare, companiile, mai degrabă decât statele, devin actorii principali ai economiei mondiale. Cu toate acestea, statele își mai mențin rolul reglator în reducerea consecințelor negative care decurg din concurența necontrolată.

Globalizarea economică a fost însoțită de apariția unor organisme care monitorizează comportamentul statelor în respectarea reglementărilor de piață liberă. Astfel, când guvernele iau decizii pe plan intern, trebuie să țină seama nu numai de forțele interne politice și economice, ci și de agențiile internaționale și regionale, care înregistrează și monitorizează toate deciziile interne. În acest context, guvernele care dobândesc credibilitate internațională beneficiază de fluxuri financiare privilegiate, iar cele care nu reușesc să se conformeze reglementărilor globale sau regionale pot fi supuse unor acțiuni restrictive. Retragerile masive de fonduri financiare pot influența nivelul de trai al cetățenilor, precum și stabilitatea politică, încrederea în guvernele aflate la putere suferind o erodare masivă. Astfel, globalizarea devine un factor fundamental în dirijarea vieții politice interne, arbitrând, prin intermediul opiniei publice, conduita guvernelor.

Adevărata revoluție produsă de globalizare pe piețele internaționale a obligat statele să-și regândească funcțiile, adaptându-le la noile realități, caracterizate prin faptul că investitorii, respectiv, capitalul financiar și firmele globale, pun statele la început în competiție unele cu altele, după care se dezvoltă opiniei publice zona în care se va investi. Din moment ce componenta macroeconomică a statelor a început să decadă, ele sunt dirijate obiectiv să se implice mai mult în îmbunătățirea capitalului lor uman propriu și a condițiilor generale de piață pe plan intern: un sistem educațional performant, o infrastructură bună, un sistem financiar bine structurat și articulat, un sistem judiciar imparțial etc. devenind ingredientele pe care se sprijină statele în atragerea finanțării de mari proiecte. Totodată, se constată că o anumită realitate socială, caracterizată prin combinarea corupției instituționalizate cu o insecuritate juridică și politică, ce se regăsește în multe țări mai puțin dezvoltate, dar și în unele state dezvoltate, încurajează finanțările și investițiile speculative, care, în loc să fie urmate de ridicarea nivelului general de viață, aduc o și mai mare sărăcie și frustrare în rândul celor ce muncesc. De aceea, statele care capătă o frumoasă recunoaștere internațională sunt acelea care contribuie transparent la corecta funcționare a piețelor, printr-o clară colaborare între sectorul public și cel privat, fie național, fie internațional. Asemenea state se asigură că reglementările proprii sunt bine înțelese și sancționate, sunt în deplină concordanță cu standardele internaționale, cu liniile directe transmise de organismele internaționale pentru fiecare țară în parte și sunt favorabile dezvoltării sistemelor practice de educație, sănătate, protecție socială și de eliminare a violențelor. Ca răspuns la cerințele globalizării, statele renunță la unele prerogative macroeconomice, dar se concentrează mai mult pe politici microeconomice și pe colaborarea echilibrată dintre stat și societatea civilă.

Pe ansamblu, globalizarea este însoțită de evidente reușite pe multiple planuri, dar și de numeroase crize economice și financiare. Globalizarea pare să

favorizeze pe toată lumea, dar este percepută ca fiind vinovată de adâncirea discrepanței dintre săraci și bogați, chiar printr-o sărăcire și mai mare a celor care erau deja săraci, și prin diferențieri de nivel de dezvoltare în rândul celorlalte țări.

Forța motrice din spatele globalizării este competiția tot mai mare dintre firme, determinată de deschiderea largă a economiilor, care ușurează mobilitatea extinsă a mărfurilor și serviciilor, a capitalurilor financiare și a forței de muncă, statele fiind obligate să se supună unor standarde internaționale de intrare în competiție pentru obținerea de fonduri și de investiții, menite să le asigure o mai mare dezvoltare. Teoriile favorabile globalizării susțin faptul că țările cu instituții democratice consolidate și cele cu politici economice care pun accentul pe educație și instruire și sunt deschise afacerilor internaționale au acces mai mare la dobândirea de investiții străine decât țările cărora le lipsesc astfel de instituții și politici de dezvoltare. În contextul creșterii fenomenului de globalizare, se pare că cei câștigați sunt consumatorii din întreaga lume, pentru că aceștia constată că prețurile produselor scad și au senzația că veniturile lor reale sunt în creștere, aspecte ce survin concomitent cu producerea de mutații serioase în componenta de suveranitate a tuturor statelor.

Această imagine benefică a globalizării este sprijinită de următoarele coordonate: volumul comerțului crește datorită dezvoltării și liberalizării comerțului și scăderii costurilor generale de transport, ceea ce face să crească oferta de bunuri și servicii, cu impact benefic asupra calității ofertei nivelului, în scădere, al prețurilor; o dată cu creșterea fluxurilor de capital, scad costurile acestora, ceea ce face posibilă înlesnirea accesării de împrumuturi pentru consum și pentru investiții; transferurile de capitaluri sunt urmate de transferuri de tehnologii moderne, ceea ce se răsfrânge asupra nivelului general de pregătire profesională și de educație, cu implicații în direcția creșterii productivității muncii, nivelurilor de salarizare, consumurilor și exporturilor; fluxurile de migrare a forței de muncă dinspre țările mai puțin dezvoltate spre țările dezvoltate permit mărirea veniturilor familiale, concomitent cu creșterea consumurilor și economiilor în țările de origine.

Oamenii de pe planetă, în măsura în care muncesc și se împrumută, pot beneficia de bunuri și servicii la prețuri mici, niveluri scăzute ale ratelor dobânzii, acces ușor la educație, pregătire profesională și migrare. Evident, se pare că forța de muncă din țările în care există un coeficient mare de globalizare, instituții democratice stabile și un nivel superior de competiție, adică cea din țările dezvoltate, are acces mai mare la beneficiile globalizării decât cea care aparține celorlalte țări. În contextul acestei egalități ce însoțește globalizarea, realitatea constată faptul că diferențele salariale se adâncesc, inclusiv în rândul populației din țările bogate, iar proporția oamenilor săraci în cadrul piramidei sociale mondiale se mărește în termeni reali. Mișcarea liberă a capitalurilor permite investirea oriunde

există un avantaj comparativ, diminuându-se responsabilitatea acestora față de forța de muncă națională. Cuvântul de ordine în diversificarea activităților, în reamplasarea industriilor și serviciilor etc. este dat de nivelul de profit care este urmărit de companii și nu de considerente de politici statale. Prin asemenea acțiuni, marile companii multinaționale reduc acțiunile sindicale îndreptate spre mărirea salariilor în țările de origine și satisfac profitabil dorința de venituri salariale mai mari din țările mai puțin dezvoltate. În acest mod, forța de muncă devine mult mai ascultătoare, disciplinarea acesteia făcându-se după criterii strict economice, obiectivul central constând în creșterea productivității muncii și maximizarea profitului firmei globale. Deși economia politică pare o disciplină elitistă, destinată numai celor inițiați, în viața de zi cu zi este adevărat că politicile economice bine elaborate au forța de a schimba în bine viețile oamenilor. Pentru aceasta, statele trebuie să adopte politici care să ducă la creșterea economică și, totodată, să asigure o repartitie echitabilă a acestei creșteri economice. Spre exemplu, privatizarea companiilor de stat face posibil ca ele să devină mai eficiente, dar acest lucru devine profitabil numai dacă piața este competitivă și foarte bine reglementată.

În plan internațional există numeroase exemple din care rezultă că impunerea de politici economice recomandate de FMI, care au vizat preponderent privatizarea și reducerea drastică a cheltuielilor sociale, nu au dus la rezultatele sperate de țările sărace. Cu toate acestea „deși toată lumea era nemulțumită de suferința care, adesea, însoțea programele FMI, în interiorul FMI se credea pur și simplu că aceasta era o parte necesară a durerii pe care țările trebuia s-o resimtă pe drumul către o economie de piață funcțională și că măsurile propuse de organizație urmau, de fapt, să atenueze durerea pe care țările ar fi resimțit-o pe termen lung. Fără doar și poate, un pic de durere era necesară, dar, după opinia mea, durerea provocată în țările în curs de dezvoltare de procesul globalizării și dezvoltării, așa cum s-a desfășurat acesta sub supravegherea FMI și a altor organizații economice internaționale, a fost inutil de mare. Reacția împotriva globalizării este alimentată nu numai de daunele evidente provocate țărilor în curs de dezvoltare de politicile adoptate pe criterii ideologice, ci și de inechitățile din comerțul internațional” [50].

La aproape 50 de ani de la apariția sa, FMI are probleme de reprezentativitate, deoarece, în loc să fie reduse, crizele economice și financiare au devenit tot mai dese și mai profunde. Mai grav este faptul că „multe din politicile FMI prin care s-a forțat în special liberalizarea prematură a pieței de capital au contribuit la instabilitatea globală. Iar când țara a intrat în criză, fondurile și programele FMI nu numai că nu au reușit să stabilizeze situația, dar de multe ori au înrăutățit-o, mai ales în dauna celor săraci. FMI nu numai că nu și-a îndeplinit misiunea inițială de promovare a stabilității globale, dar nu a avut mai mult succes

nici în noile misiuni pe care le-a întreprins, cum ar fi cea de coordonare a procesului de tranziție a țărilor de la comunism la economia de piață“ [51].

La originea problemelor tuturor instituțiilor internaționale se pare că se găsește moralitatea conducerii, deoarece conducerea acestora hotărăște ce fac instituțiile respective, de ce fac ceea ce fac și ce trebuie să facă statele și instituțiile statale ce se găsesc în spectrul acțional al acestora.

Primele semne de întrebare au ca obiect alegerea conducerii acestor organisme internaționale. Spre exemplu, deși Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială își desfășoară preponderent activitățile cu țările în curs de dezvoltare și cu țările sărace, ele sunt conduse numai de reprezentanți ai țărilor puternic dezvoltate. În mod tradițional, șeful Fondului Monetar Internațional este un european, iar cel al Băncii Mondiale este un american, care sunt aleși în spatele ușilor închise, ceea ce poate să însemne că instituțiile respective nu sunt, în fapt, reprezentantele națiunilor pe care le deservește.

Unele semne de întrebare sunt legate și de cei care reprezintă țările în discuțiile cu aceste instituții internaționale. Astfel, în cadrul Fondului Monetar Internațional, acest rol revine miniștrilor de finanțe și guvernatorilor băncilor centrale, iar în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului, de către miniștri comerțului. Dar fiecare ministru, ales sau numit mai mult sau mai puțin vremelnic, este indisolubil implicat în comunitățile de afaceri locale. Ca atare, conducătorii instituțiilor internaționale provin, preponderent, din rândul țărilor foarte bogate și reprezintă grupuri de interese financiare și comerciale din aceste țări, iar miniștrii de finanțe și cei ai comerțului reflectă preocupările comunităților de afaceri ale țărilor din care provin și nu numai ale acestora. Pe cale de consecință, deciziile acestor instituții, de cele mai multe ori, reflectă în mod normal concepțiile și interesele celor care le iau, politicile instituțiilor economice internaționale fiind de prea multe ori subordonate intereselor comerciale și financiare ale comunităților de afaceri dominante. Grupurile de interese din țările dezvoltate și cele din țările solicitante de asistență se înțeleg prin intermediul instituțiilor internaționale, dar „pentru țărani din țările în curs de dezvoltare care trudesă să plătească datoriile țărilor lor către Fondul Monetar Internațional sau pentru oamenii de afaceri care sunt afectați de nivelul înalt al taxelor pe valoarea adăugată aplicate la insistența Fondului Monetar Internațional, sistemul actual administrat de Fondul Monetar Internațional este unul de impozitare fără reprezentare. Dezamăgirea legată de sistemul internațional al globalizării sub egida Fondului Monetar Internațional crește pe măsură ce săracii (...) beneficiază de subvenții mai mici pentru combustibil și hrană (...) și văd cum SIDA se răspândește din cauza reducerii, impuse de Fondul Monetar Internațional, a cheltuielilor cu sănătatea, iar familiile din multe țări în curs de dezvoltare, nevoite să plătească școlarizarea copiilor lor în

cadrul așa-numitelor programe de «recuperare a costurilor», aleg să nu-și mai trimită odraslele la școală“ [52].

Cu mulți ani în urmă, Charlie Wilson, fost președinte al companiei General Motors și secretar de stat al Apărării în guvernul S.U.A., susținând că „ceea ce este bine pentru General Motors este bine și pentru țară”, a definit simbolul concepției specifice a capitalismului american. La rândul său, Fondul Monetar Internațional pare să aibă o concepție similară, susținând cu putere că ceea ce comunitatea financiară consideră că este bine pentru ea este bine și pentru economia mondială și pentru economiile naționale și așa trebuie să se procedeze. În puține cazuri aceste directive au avut succes, în cele mai multe cazuri însă nu s-au constatat rezultate pozitive, deoarece ceea ce comunitatea financiară internațională crede că este în interesul său în fapt se îndreaptă împotriva sa, deoarece ideologia dominată de liberalizarea piețelor și capitalurilor întunecă judecățile cu privire la modalitățile de rezolvare a problemelor din economiile naționale.

Muncitorilor din țările dezvoltate, globalizarea le oferă perspectiva de a se adapta mai repede la noua revoluție științifică, de se specializa în servicii de înaltă tehnologizare, ceea ce poate avea drept rezultat mărirea relativă a nivelului de salarizare. Din această perspectivă, muncitorii cu calificare mai redusă sunt obligați să accepte meserii cu o productivitate relativ mai scăzută și, implicit, cu salarii mai mici. Pe ansamblu, marea majoritate a muncitorilor din țările în curs de dezvoltare speră să câștige de pe urma globalizării, în sensul că vor putea scăpa de starea de șomaj, vor putea să se angajeze la nivelul calificării lor, vor obține salarii corespunzătoare, vor evita emigrarea deoarece vor găsi mai multe locuri de muncă în țările de origine etc. În același timp, muncitorii din țările dezvoltate speră ca cel puțin nivelul veniturilor lor să nu se reducă, prin accesul preferențial la niveluri tot mai mare de tehnicitate.

În mod implacabil, marea provocare pentru secolul în care am intrat este găsirea tuturor căilor de a folosi beneficiile pe care le aduc globalizarea și cuceririle tehnologice, crearea instituțiilor care să pună în valoare promisiunile globalizării și să evite crizele mondiale de proporții, deoarece, dincolo de criticile care i se aduc, globalizarea este o componentă multidirecțională care însoțește economico-socială a omenirii.

NOTE BIBLIOGRAFIE

1. Cf. *Dicționarul explicativ al limbii române*, DEX., Editura Academiei, 1975, p. 507.
2. Cf. Dr. ing. Cojocaru, George, *Logistica-trecut, prezent și viitor*, articol, în *Sisteme logistice* nr. 3-4, septembrie-octombrie, 1991, p.6.
3. Cf. Korca Mihai, *Concepte de logistică pentru o întreprindere a viitorului*, articol, *Sisteme logistice* nr.1, iulie, 1991, p. 3.
4. Cf. *Mic dicționar filozofic*, Editura Politică, București, 1973, p. 329.
5. Cf. *Nouveau Petit Larousse*, Librairie Larousse, 1968, p.530.
6. Cf. *Dicționarul englez-român*, Editura Academiei, București, 1974, p. 437.
7. Definitions Committee of the American Marketing Association, 1948, Report, in *Journal of Marketing*, October, 1948, p. 202.
8. Rushton, Alan, Oxley, John, *Handbook of Logistics and Distribution Management*, Kogan Page, London, 1995, p. 7.
9. Cf. Bălan, Carmen, op. cit., p. 25-35.
10. Perrotin Roger, *Le Marketing Achats. Strategies et Tactiques*, Les Editions d'Organisation, Paris, p. 19-20.
11. Amalbert, Marie-Noëlle, Bareau, Jean, Jibard, Ginette, *Economie d'entreprise*, Edition Sirey, Paris, 1989, p. 207-208.
12. Gattorna, John, *Managementul logisticii și distribuției*, Editura Teora, București, 1999, p. 17-26.
13. Cf. Vagu, P., *Conducerea, organizarea și planificarea unităților industriale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 25, după Fayol, H., *Administration industrielle et générale*, Dunod, Paris, 1966, p.10
14. Zorlențan, T., Burduș, F., Căprărescu, G., op. cit., p. 20-22.

